

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra ekonomiky

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Analýza tvorby a užití výsledku hospodaření podniku

K9631 BP 62/2006
Knihovna JU - ZF

3114700424

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Václav Krutina, CSc.

Autor:

Klára Berková

2006

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra ekonomiky
Akademický rok: 2004/2005

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Klára BERKOVÁ
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Název tématu: Analýza tvorby a užití výsledku hospodaření podniku

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Provedení analýzy tvorby výsledku hospodaření a posouzení jeho užití v konkrétních podmínkách vybraného podniku.

Metodický postup:

1. Výnosy, náklady a výsledek hospodaření jako nejdůležitější charakteristiky hospodaření podniku; funkce výsledku hospodaření podniku, jeho analýza, hodnocení a užití.
2. Analýza tvorby výsledku hospodaření a rentability hospodaření ve vybraném podniku v posledních třech až pěti letech.
3. Analýza rozdělování, resp. užití výsledku hospodaření daného podniku ve sledovaných letech, především z hlediska vytváření podkladů pro další rozvoj.
4. Charakteristika a zhodnocení nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících výsledek hospodaření, posouzení jeho užití.

Rozsah práce: 40 - 50 stran

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Synek, M. a kol.: Podniková ekonomika. Praha, C. H. Beck 2003.

Grünwald, R.: Finanční analýza - metody a využití. Praha, VOX Consult 1995.

Kovanicová, D., Kovanic, P.: Poklady skryté v účetnictví. Praha, Polygon 1995.

Doležal, J., Fireš, B., Míková, M.: Finanční účetnictví. Praha, Grada 1995.

Vysušil, J.: Finance v centru pozornosti. Praha, Profess 1995.

Synek, M. a kol.: Manažerská ekonomika. Praha, Grada 2003.

časopisy: Ekonom, Hospodářské noviny, od ročníku 2003.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Václav Krutina, CSc.

Katedra ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce:

14. března 2005

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. dubna 2006

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studená 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 14. března 2005

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza tvorby a užití výsledku hospodaření podniku“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích 20. dubna 2006

Klára Berková

Klára Berková

Poděkování:

Velmi děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Václavu Krutinovi, CSc. za odborné rady a za trpělivost, se kterou mě vedl při psaní této bakalářské práce. Dále děkuji pracovníkům z vybraného podniku za ochotu při poskytování informací a podkladů.

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	7
2.1 Výsledek hospodaření.....	7
2.1.1 Členění výsledku hospodaření.....	7
2.1.2 Posuzování výsledku hospodaření.....	8
2.2 Výnosy.....	11
2.2.1 Členění výnosů.....	11
2.2.2 Tržby.....	12
2.2.3 Plánování tržeb.....	12
2.3 Náklady.....	13
2.3.1 Členění nákladů.....	13
2.3.2 Hospodárnost a efektivnost.....	17
2.4 Užití výsledku hospodaření.....	18
2.4.1 Rezervní a nedělitelný fond.....	20
2.4.2 Podíly na zisku.....	21
2.4.3 Část určená k dalšímu rozvoji podniku.....	22
2.4.4 Způsob úhrady ztráty.....	22
3. METODIKA PRÁCE.....	23
4. CHARAKTERISTIKA PODNIKU.....	25
4.1 Předmět podnikání.....	25
4.2 Řídící a organizační struktura podniku.....	26
4.3 Majetek a zdroje podniku.....	27
5. ANALÝZA TVORBY A UŽITÍ VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ.....	28
5.1 Analýza výnosů.....	28
5.2 Analýza nákladů.....	32
5.3 Analýza výsledku hospodaření.....	36
5.4 Užití výsledku hospodaření.....	39
5.5 Hodnocení rentability podniku.....	40
6. ZHODNOCENÍ DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ.....	42
7. ZÁVĚR.....	44
PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	45

1. ÚVOD

Finanční řízení firmy se neobejde bez analýzy nákladů, výnosů a výsledku hospodaření, která umožňuje podat ucelený obraz o finanční situaci podniku a o jeho hospodaření. Tato analýza je pohledem do minulosti, ale slouží i jako podklad pro rozhodování o budoucím vývoji podniku. Na jejím základě může podnik pozitivně ovlivňovat své náklady a výnosy tak, aby dosahoval stále lepších výsledků, což znamená především vytvoření dostatečného zisku. Ten je velice důležitý pro zajištění dalšího rozvoje firmy a může pomoci podniku udržet si svou pozici na konkurenčním trhu nebo ji dokonce zlepšovat. Cílem této bakalářské práce je analýza tvorby a užití výsledku hospodaření ve vybraném podniku.

První část bakalářské práce je zaměřena na teorii, je zde zdůvodněna potřeba a důležitost sledování nákladů a výnosů jako rozhodujících faktorů pro tvorbu výsledku hospodaření. Jsou zde uvedeny způsoby hodnocení výsledku hospodaření i způsoby jeho možného užití v jednotlivých právních formách.

V metodické části jsou stručně nastíněny postupy zpracování analytické části. Po krátké charakteristice vybraného podniku následuje vlastní analýza tvorby a užití výsledku hospodaření se zaměřením nejprve na analýzu výnosů, nákladů a výsledku hospodaření v jednotlivých letech, dále na způsob užití výsledku hospodaření v daném podniku. V daném období byla analyzována i rentabilita hospodaření. Závěrem je provedeno zhodnocení dosažených výsledků ve sledovaném podniku a celkový závěr.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

Výnosy, náklady a především výsledek hospodaření patří k nejdůležitějším charakteristikám hospodaření každého podniku. Jsou proto předmětem každodenního zájmu manažerů.

2.1 VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ

Rozdíl mezi výnosy a náklady za určité období tvoří výsledek hospodaření podniku. Jsou-li výnosy vyšší než náklady, označujeme jej jako zisk, jsou-li výnosy nižší než náklady, označujeme jej jako ztrátu (Synek, 2002).

Zisk podniku, zejména ve svém relativním vyjádření v poměru k vloženému kapitálu, je jedním z nejdůležitějších měřítek úspěšnosti podnikání, jeho efektivnosti. Výrazně ovlivňuje tržní hodnotu firmy, která je v moderní finanční teorii chápána jako hlavní cíl finančního řízení podniku (Valach, 1999).

Synek (2002) tvrdí, že zisk je základním motivem podnikání a tím i hlavním kritériem pro rozhodování. Zisk je hlavním zdrojem samofinancování (tj. zdrojem hrazení výdajů vlastními příjmy, většinou ziskem a odpisy) a důležitou součástí mnoha poměrových ukazatelů (např. rentability).

2.1.1 ČLENĚNÍ VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ

V praxi našich podniků je v současné době zisk (výsledek hospodaření) vykazován podle základních oblastí, které tvoří podnikatelskou aktivitu. Jde o oblast provozní činnosti, finančních operací a o oblast mimořádných výsledků.

Východiskem pro stanovení výsledku hospodaření za účetní období je provozní výsledek hospodaření. Je to rozdíl mezi provozními výnosy (tržby, změna stavu zásob vlastní výroby, aktivace vnitropodnikových výkonů, ostatní výnosy) a provozními náklady (spotřeba materiálu, osobní náklady, daně a poplatky tvořící náklady, odpisy, ostatní náklady).

Dále se zjišťuje výsledek hospodaření z finančních operací jako rozdíl mezi finančními výnosy (tržby z cenných papírů, výnosové úroky, výnosy z finančního majetku) a finančními náklady (prodané cenné papíry, nákladové úroky, pojistné).

Provozní výsledek hospodaření a výsledek z finančních operací tvoří výsledek hospodaření za běžnou činnost.

Konečně se zjišťuje mimořádný výsledek hospodaření jako rozdíl mimořádných výnosů (náhrady za manka a škody, přebytky majetku, výnosy ze změn ocenění majetku) a mimořádných nákladů (manka a škody na majetku, ztrátové pohledávky při likvidaci dlužníků).

Výsledek hospodaření za běžnou činnost a mimořádný výsledek hospodaření tvoří výsledek hospodaření za účetní období (Valach, 1999).

Rozhodným intervalem pro pravidelný výpočet výsledku hospodaření je účetní období, jímž je kalendářní rok. Tento výsledek je vizitkou práce manažerů, kterou vykonávali v průběhu posledního, běžného roku (neboli v běžném účetním období), počínaje 1. lednem a konče 31. prosincem (Kovanicová, Kovanic, 1995).

Přehled o výnosech, nákladech a výsledku hospodaření podniku podává výkaz zisku a ztráty, stručně zvaný výsledovka. Jeho přesná forma a obsah jsou stanoveny Ministerstvem financí, která vychází z 4. direktivy EU (Synek, 2003).

2.1.2 POSUZOVÁNÍ VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ

Pro analýzu výsledku hospodaření je významné rozhodnutí o tom, které složky zisku (ztráty) by do výsledku hospodaření měly být zahrnovány. Z tohoto hlediska se rozlišují dvě základní pojetí výsledku hospodaření.

V jednom pojetí výsledek hospodaření zahrnuje veškeré zisky (ztráty) za dané období, tedy jak běžné zisky a ztráty, tak i zisky a ztráty mimořádné povahy (např. ztráty ze živelných pohrom).

Ve druhém pojetí výsledek hospodaření by měl být kritériem výdělkové schopnosti podniku a jako takový by neměl zahrnovat mimořádné zisky a ztráty, vzniklé v příslušném období. Toto pojetí zdůrazňuje vztah nákladů a výnosů k činnosti daného období a je z ní tedy nutné vyloučit jakékoli významnější položky, u nichž tento vztah chybí, jako např. zisky a ztráty vzniklé prodejem těch složek aktiv, které nejsou za účelem prodeje pořizovány (např. dlouhodobý majetek a materiál), nebo škody ze živelných pohrom u hospodářských prostředků takové povahy, které se obvykle nepojišťují (např. povodně), nebo zúčtování a tvorba rezerv, časového rozlišení a opravných položek.

Základní rozborové techniky zahrnují metody založené na práci se zjištěnými údaji obsažených v účetních výkazech a s údaji z nich odvozenými – s ukazateli. Podle toho se dělí na dvě skupiny, budeme-li analyzovat přímo položky účetních výkazů hovoříme o metodě absolutní, v případě jejich poměrů hovoříme o metodě relativní.

Metoda absolutní spočívá v používání údajů přímo zjištěných v účetních výkazech. Výkaz zisku a ztráty sestavený na základě porovnání výnosů a nákladů poskytuje údaje za určité období (tokové ukazatele). Absolutní ukazatele používáme zejména k analýze vývojových trendů – horizontální analýze a k analýze komponent – vertikální analýze.

Procentní rozbor absolutních ukazatelů představuje nejjednodušší techniku analýzy účetních výkazů a slouží nám k prvotní orientaci v hospodaření podniku. Upozorňuje na problémové oblasti, které je potřeba podrobit podrobnějšímu zkoumání. Provádí se ve dvou formách a to jako horizontální a vertikální analýza.

Horizontální analýza (analýza vývojových trendů) zkoumá změny absolutních ukazatelů a jejich procentní změny v čase. Finanční účetní výkazy obsahují jak údaje týkající se běžného roku, tak údaje z předcházejících let nebo alespoň z minulého roku. Je nutné mít k dispozici údaje za minimálně dvě po sobě jdoucí období. Porovnání jednotlivých položek výkazů v čase se provádí po řádcích, horizontálně, proto tedy hovoříme o horizontální analýze absolutních ukazatelů.

Vertikální analýza (též procentní rozbor komponent nebo strukturální analýza) zjišťuje podíl jednotlivých položek výkazů na zvoleném základu. Ve výkazu zisku a ztráty se jako základ pro procentní vyjádření určité položky bere obvykle velikost celkových výnosů nebo nákladů. Pracuje s účetními výkazy v jednotlivých letech odshora dolů, nikoli napříč jednotlivými lety, proto se označuje jako vertikální analýza.

Poměrové ukazatele jsou základním metodickým nástrojem analýzy. Jsou formou číselného vztahu, do kterého jsou uváděny finančně-účetní informace. Poměrové ukazatele se běžně vypočítávají vydělením jedné položky (skupiny položek) jinou položkou (skupinou položek) uvedenou ve výkazech, mezi nimiž existují co do obsahu určité souvislosti. Existuje mnoho smysluplných závislostí, které lze vyjádřit poměrem dvou položek účetních výkazů. Konstrukce a výběr ukazatelů jsou podřízeny hlavně tomu, co chceme změřit. Zaměření rozboru musí být relevantní zkoumanému problému či prováděnému rozhodnutí (Grünwald, 2004).

Pokud chceme posoudit výsledek hospodaření, nelze vycházet pouze z jeho absolutní částky, ale při jeho posuzování je nutné použít relativního vyjádření, porovnat vytvořený zisk s faktory, které souvisí s jeho tvorbou. Při posuzování výsledku hospodaření podniku se nejčastěji používají poměrové ukazatele, a to ukazatele rentability. Rentabilita neboli výnosnost je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje, dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu. Je formou vyjádření míry zisku, která v tržní ekonomice slouží jako hlavní kritérium pro alokaci kapitálu. Ke zjišťování a měření rentability se využívají ukazatele rentability celkového kapitálu, vlastního kapitálu, tržeb, nákladů i ukazatel nákladovosti.

Rentabilita celkového kapitálu vyjadřuje celkovou efektivnost podniku, resp. jeho produkční sílu. Stanoví se jako podíl zisku a celkového kapitálu. Celkovým kapitálem v tomto případě rozumíme veškerý vložený kapitál, tzn. krátkodobé i dlouhodobé závazky a vlastní kapitál. Z hlediska tří oblastí podnikatelských činností (provozní, finanční a mimořádné) odráží výnosnost celkového kapitálu všechny aktivity bez ohledu na to, z jakých zdrojů byly financovány.

Rentabilita vlastního kapitálu vyjadřuje celkovou výnosnost vlastních zdrojů a tedy i jejich zhodnocení. Tento ukazatel je definován jako poměr čistého zisku a vlastního kapitálu. Míra ziskovosti z vlastního kapitálu je ukazatelem, jímž vlastníci (akcionáři, společníci a další investoři) zjišťují, zda jejich kapitál přináší dostatečný výnos, zda se využívá s intenzitou odpovídající velikosti jejich investičního rizika.

Rentabilita tržeb (odbytu), resp. zisková marže nebo ziskové rozpětí, vyjadřuje schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb, tj. kolik dokáže podnik vyprodukovat „efektu“ na 1 Kč tržeb. Ukazatel se stanoví jako poměr zisku k celkovým tržbám (Valach, 1999).

Rentabilita nákladů se vyjadřuje poměrem zisku a nákladů. Je-li ziskové rozpětí nízké nebo jestliže několik let klesá, měl by se analytik zaměřit na analýzu jednotlivých druhů nákladů, neboť ziskové rozpětí je také měřítkem schopnosti podniku ovlivňovat úroveň nákladů. K vyjádření relativní úrovně nákladů se proto využívá ukazatel nákladovosti, měřený vztahem celkových nákladů k dosaženým tržbám podniku, který je doplňkovým ukazatelem k předchozímu ukazateli ziskovosti tržeb (Grünwald, 2004).

Dle ukazatele nákladovosti jsou náklady odhadnuty jako rozdíl tržeb a zisku. Ukazatel lze ovšem vypočítat přímo jako podíl nákladů a tržeb, a to i pro různé nákladové druhy (Sedláček, 1999).

2.2 VÝNOSY

Výnosy podniku představují zvýšení vlastního kapitálu podniku vyplývající z uskutečňování činnosti podniku (Doležal, 1992). Synek (2003) uvádí, že výnosy podniku jsou peněžní částky, které podnik „získal“ z veškerých svých činností za určité účetní období (měsíc, rok) bez ohledu na to, zda v tomto období došlo k jejich inkasu.

Výnosy se projevují buď jako přírůstek aktiv, kde nemusí jít přitom výhradně o zvýšení peněžních prostředků. Např. prodává-li firma zákazníkovi na fakturu (poskytuje-li mu obchodní úvěr), zvýší se tak rozvahová položka pohledávek. Výnosy se však projevují i jako snížení závazků, kdy firma např. vytvořila v předchozím roce rezervu na garanční opravy (na budoucí závazky vůči svým zákazníkům), ale díky kvalitní výrobě k nim vůbec nedošlo. V minulém roce při tvorbě rezervy byl zisk snížen, nyní je o nevyčerpanou rezervu zvýšen (Kovanicová, Kovanic, 1995).

2.2.1 ČLENĚNÍ VÝNOSŮ

Pro zjištění výsledku hospodaření v potřebné struktuře se výnosy člení do tří skupin, a to na provozní, finanční a mimořádné výnosy.

Provozní výnosy jsou výnosy získané z provozně-hospodářské činnosti podniku. Do této skupiny patří tržby za vlastní výkony a zboží, změna stavu vnitropodnikových zásob, aktivace výkonů vlastní výroby a jiné provozní výnosy, obsahující smluvní pokuty a úroky z prodlení, výnosy z postoupených pohledávek a výnosy z odepsaných pohledávek, inventarizační rozdíly, přijaté dotace k úhradě nákladů.

Finanční výnosy, získané z finančních operací uskutečněné podnikatelským subjektem, zahrnují tržby z prodeje cenných papírů, vkladů a účastí a ostatní finanční výnosy, které obsahují zejména výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů, přijaté úroky.

Mimořádné výnosy obsahují výnosy z operací zcela mimořádných vzhledem k běžné činnosti účetní jednotky, jakož i výnosy z mimořádných událostí nahodile se vyskytujících. (Kovanicová, 1999. a Vyhláška č. 500/2002 Sb.)

2.2.2 TRŽBY

Tržby jsou hlavní složkou výnosů většiny podniků, především podniků průmyslových, zemědělských, dopravních a obchodních.

Tržby jsou peněžní částkou, kterou podnik získal prodejem výrobků, zboží a služeb v daném účetním období (měsíci, roku). Jsou rozhodující složkou výnosů a hlavním finančním zdrojem podniku, který slouží k úhradě jeho nákladů a daní, výplatě dividend a jeho rozšířené reprodukci. Tvoří je tržby z prodeje vyrobených výrobků a poskytnutých služeb, tržby z prodeje nakupovaného zboží.

Jednotlivé složky tržeb zjistíme z výkazu zisku a ztráty. Rozhodující jsou tržby za výrobky respektive za poskytnuté služby; ty jsou ovlivněny fyzickým objemem výroby (prodeje), cenami jednotlivých výrobků, sortimentní strukturou prodeje, způsobem fakturace a dobou úhrady faktur a jinými činiteli (např. při exportu kursem měny).

Fyzický objem výroby podniku je v krátkodobém pohledu omezen jeho výrobní kapacitou a poptávkou po jeho výrobcích. Ceny jsou produktem trhu a jejich vývoj závisí i na typu trhu. Změny struktury výroby jsou v určitém rozsahu v rukou podniku a jejich využíváním může zvyšovat tržby i zisk. Podnik může zvyšovat své tržby jak zvyšováním prodeje, tak i výhodnějším zpeněžením výrobků. Výhodnějšího zpeněžení může dosáhnout zvyšováním jejich kvality a technické úrovně, zaváděním nových výrobků, zlepšováním servisu, účinnou reklamou apod.

2.2.3 PLÁNOVÁNÍ TRŽEB

Plán tržeb stanoví předpokládané objemy prodeje a příjmy z prodeje za období. Většinou se člení podle jednotlivých výrobků a skupin zákazníků. Vychází z marketingového průzkumu trhu: podle zjištěné poptávky u jednotlivých zákazníků odhadneme objemy prodeje, vynásobíme je předpokládanou prodejní cenou, kterou jsme stanovili na základě poptávkové funkce. V úvahu vezmeme i chování odběratelů, prodeje v minulých letech atd. Vypočtené tržby podle jednotlivých výrobků popř. podle jednotlivých odběratelů sečteme, celkové tržby porovnáme s plánovanými náklady a zjistíme, zda jsme dosáhli předpokládaného zisku.

K plánování tržeb můžeme použít i statistické metody, např. analýzu časových řad. Pak časovou řadu tržeb rozložíme na dílčí složky. Nejprve stanovíme trend časové řady, např.

metodou nejmenších čtverců. Pomocí dekompoziční analýzy stanovíme zbývající složky. Spojením plánu tržeb (výnosů), nákladů a zisku dostaneme roční plán zisku a ztráty. Nezabezpečuje-li plán zisku a ztráty splnění vytčených cílů, musíme jej revidovat; začneme od počátku – hledáme cesty zvýšení prodeje, snížení nákladů atd. K tomu využijeme i různé postupy a metody analýz, zvláště pak analýzu SWOT – analýza silných a slabých míst organizace, příležitostí a hrozeb, kterým je vystavena. Této analýze musíme často podrobit celou firmu. Ve firmě zkoumáme výrobky, výrobu, marketing, finance, řízení podniku a jeho organizaci, konkurenci, sociální a politické faktory atd. Výsledkem jsou nové plány, které zabezpečí splnění cílů podniku. Na plány tržeb, nákladů a zisku naváže plánování peněžních toků (Synek, 2003).

2.3 NÁKLADY

Náklady podniku představují snížení vlastního kapitálu podniku, které vyplývá z uskutečňování činnosti podniku (Doležal, 1992). Synek (2003) tvrdí, že náklady podniku jsou peněžní částky, které podnik účelně vynaložil za získání výnosů.

Náklady se projevují jako úbytek aktiv, jako např. úhrada nájemného, poplatků za otop, elektřinu a vodu, spotřeba surovin při výrobě výrobků, spotřeba kancelářských potřeb, odpisy dlouhodobého majetku aj. Je patrné, nejde výhradně jen o úbytek peněžních prostředků, ale zcela běžně i o úbytek majetku dříve nakoupeného, který je teprve nyní buď plně spotřebován (např. suroviny) nebo postupně opotřebováván (dlouhodobý majetek). Náklady se však projevují i jako zvýšení závazků; k tomu dochází, když vznik nákladu časově předchází jeho peněžní úhrada (peněžní výdaj). Např. mzda zaměstnance je pro podnikatele nákladem a současně závazkem, povinností ji uhradit. Teprve při výplatě se sníží peněžní prostředky a zanikne závazek vůči zaměstnanci (Kovaníková, Kovanic, 1995).

2.3.1 ČLENĚNÍ NÁKLADŮ

Pro zjištění výsledku hospodaření v potřebné struktuře se náklady důsledně člení analogicky jako výnosy do tří skupin, a to na náklady provozní, finanční a mimořádné.

Provozní náklady souvisejí s pravidelně se opakující podnikatelskou činností. Zahrnují spotřebované nákupy, služby, osobní náklady, daně a poplatky a ostatní provozní náklady, obsahující zejména poskytnuté dary, smluvní pokuty a úroky z prodlení, ostatní pokuty a

penále, odpis pohledávek, pojistné vztahující se k provozní činnosti, inventarizační rozdíly a škody v provozní oblasti.

Finanční náklady jsou náklady spojené s finančními operacemi. Zahrnují úroky, náklady z přecenění cenných papírů a derivátů, platební povinnost z titulu úroků vůči bankám včetně úroků z prodlení, náklady peněžního styku, zejména bankovní výlohy, pojistné, náklady spojené se získáním bankovních záruk a obdobné bankovní výlohy, jakož i depozitní poplatky s výjimkou případů, kdy se tyto položky stávají součástí pořizovací ceny majetku.

Mimořádné náklady zachycují operace neobvyklé povahy. Zahrnují případy mimořádných událostí, manka a škody (Kovanicová, 1999. a Vyhláška č. 500/2002 Sb.).

Synek (2003) uvádí, že náklady jsou důležitým syntetickým ukazatelem kvality činnosti podniku. Úkolem managementu proto je usměrňovat je a řídit. Řízení nákladů vyžaduje jejich podrobné třídění.

Druhové členění nákladů

Druhové třídění nákladů je jejich soustřeďování do stejnorodých skupin spojených s činnostmi jednotlivých výrobních faktorů (materiál, práce, dlouhodobý majetek). Toto třídění odpovídá na otázku, co bylo spotřebováno. Základními nákladovými druhy jsou spotřeba materiálu, spotřeba a použití externích prací a služeb, jako např. přepravného, nájemného, energie, prací a služeb spojených s opravami a udržováním majetku, mzdové a ostatní osobní náklady včetně sociálního a zdravotního pojištění pracovníků, odpisy nehmotného a hmotného dlouhodobého majetku, finanční náklady jako např. úroky, pojistné, bankovní výlohy a náklady spojené se získáním bankovních záruk. (Král, 1998).

Druhové třídění je důležité pro finanční účetnictví a pro finanční a jiné analýzy (výpočet zisku, ukazatele hodnoty přidané zpracováním, analýzy dílčích nákladovostí aj.). Nákladové druhy představují externí náklady. Jsou to náklady prvotní, které vznikají stykem podniku s jeho okolím (např. spotřeba materiálu) nebo s jeho zaměstnanci (mzdové náklady). Jsou to náklady jednoduché, protože je nelze dále členit. Druhotné náklady vznikají spotřebou vnitropodnikových výkonů (např. výroba páry a elektrické energie pro vlastní spotřebu, výroba nářadí atd.); jsou to interní náklady, které mají komplexní charakter (dají se rozložit na původní nákladové druhy). Projevují se až při zúčtování nákladů podle středisek (Synek, 2003).

Účelové členění nákladů

Účelové třídění nákladů je založeno na jednom ze dvou základních hledisek. Buď náklady třídíme podle místa vzniku a odpovědnosti, tj. podle vnitropodnikových středisek nebo podle výkonů, tj. kalkulační třídění nákladů.

Třídění nákladů podle místa vzniku a odpovědnosti

Třídění nákladů podle místa vzniku a odpovědnosti odpovídá na otázku, kde náklady vznikly a kdo je odpovědný za jejich vznik. Je to v podstatě třídění nákladů podle vnitropodnikových útvarů. Podle velikosti podniku a složitosti výroby se náklady člení v několika úrovních. V první z nich se člení na náklady výrobní činnosti a náklady nevýrobní činnosti, náklady výrobní činnosti dále na náklady hlavní, pomocné, vedlejší a přidružené výroby, náklady nevýrobní činnosti na náklady na odbyt, správu, zásobování atd. Ve výrobě se náklady obvykle člení na technologické náklady (ty jsou řízeny technicko-hospodářskými normami) a náklady na obsluhu a řízení (jejich položky jsou řízeny limity a normativy, jejich souhrn rozpočty). Technologické náklady, které souvisí přímo s určitým výkonem, se označují jako jednicové náklady, ostatní technologické náklady a náklady na obsluhu a řízení, které souvisí s výrobou jako celkem, se označují jako náklady režijní. Řízení a kontrola režijních nákladů je obtížnější a méně přesná než nákladů jednicových. Sledují se podle středisek a nástrojem jejich řízení jsou rozpočty režijních nákladů, které jsou součástí rozpočtu vnitropodnikových útvarů (Synek, 2003).

Kalkulační členění nákladů

Kalkulační členění nákladů nám říká, na co byly náklady vynaloženy (na které výrobky nebo služby). Toto hledisko je pro podnik rozhodující; umožňuje zjistit rentabilitu (zisk) jednotlivých výrobků (služeb) a řídit výrobovou strukturu, neboť jednotlivé výrobky přispívají různou měrou k tvorbě zisku podniku. Je podkladem pro řadu dalších manažerských rozhodování, např. zda výrobek vyrobit nebo koupit, zda určitou činnost zajistit vlastními silami nebo zajistit dodavatelsky, pomáhá určit dočasnou minimální „ztrátovou“ cenu atd.

Podle způsobu přiřazení nákladů na kalkulační jednici rozeznáváme dvě hlavní skupiny nákladů – přímé, které přímo souvisí s určitým druhem výkonu (druh výrobku nebo práce), a nepřímé, které souvisí s více druhy výkonů a zabezpečují výrobu jako celek. Je jasné, že do přímých nákladů patří náklady jednicové a ty náklady režijní, které s určitým výrobkem přímo

souvisí. Do nepřímých nákladů patří ty režijní náklady, které jsou společné více druhům výrobků; i ty však musí být na konkrétní výrobky dovedeny (Synek, 2003).

Členění nákladů podle závislosti na objemu výkonů

Jednotlivé nákladové složky závisí na objemu prováděných výkonů různě. V této souvislosti je možno rozlišit náklady na variabilní, které se mění v závislosti na objemu produkce a na fixní, které zůstávají v určitém intervalu produkce neměnné i při změnách v objemu výroby.

Variabilní náklady

Základními ve skupině variabilních nákladů jsou tzv. náklady proporcionální. Závisí přímo úměrně na počtu prováděných výkonů. Jejich podíl připadající na jednotku výkonu je tedy konstantní. Příkladem proporcionálních nákladů jsou všechny náklady jednicové.

Variabilní náklady mohou růst v absolutní výši pomaleji než objem prováděných výkonů, a jejich průměrný podíl na jednotku produkce tedy klesá. Tento typ tzv. podproporcionálních nákladů je v praxi poměrně častý. Příkladem jsou náklady na opravy a udržování strojního zařízení sledované ve vztahu k počtu vyrobených výrobků na něm, spotřeba elektrické energie zahrnující tzv. paušál a hodinovou spotřební sazbu a další.

Variabilní náklady však mohou růst v absolutní výši i rychleji než objem prováděných výkonů. Existence těchto tzv. nadproporcionálních nákladů není tak častá. Jejich příkladem je vzrůst mzdových nákladů při zajišťování zvýšeného objemu výkonů přesčasovou prací nebo zvyšující se spotřeba pohonných hmot při zvýšení rychlosti (Král, 1998).

Fixní náklady

Fixní náklady jsou náklady, které se nemění v určitém rozsahu prováděných výkonů nebo aktivity podniku. Jde zpravidla o náklady určené k zajištění kapacit podnikatelského procesu. Podstatnou charakteristikou důležitou pro řízení jejich hospodárnosti je pak fakt, že celkovou výši těchto nákladů nelze ovlivnit v průběhu podnikatelského procesu a do značné míry ani omezením jeho intenzity.

Tato skutečnost samozřejmě vede k požadavkům maximálně využít danou kapacitu, kterou tyto náklady poskytují. Čím větší bude objem provedených výkonů, tím rychleji bude

klesat podíl fixních nákladů na jednotku výkonu. Využití kapacity je typickým příkladem prosazování výtěžnosti při řízení hospodárnosti (Král, 1998).

2.3.2 HOSPODÁRNOST A EFEKTIVNOST

Vyrábí-li podnik výrobky uspokojující potřeby trhu s maximálním využitím všech výrobních faktorů, přičemž výrobní faktory jsou v optimálním množství a v optimální proporcii, můžeme o něm prohlásit, že vyrábí efektivně. Tím se dostáváme k pojmu efektivnost. Základem slova je „efekt“, tj. výsledek, účinek, následek. Souhrnným efektem podniku jsou poskytované výrobky a služby, tj. výstup podniku. Výrobky a služby vznikají spotřebou výrobních faktorů, které tvoří vstup podniku. Efektivnost pak vyjadřuje poměr výstupu ke vstupu.

Je zřejmé, že takto můžeme měřit účinnost každého jednotlivého výrobního faktoru. V praxi tak měříme účinnost lidské práce, účinnost strojů a výrobního zařízení, účinnost využití materiálu, hovoříme i o účinnosti managementu apod. Rozhodující je však souhrnný efekt a souhrnná efektivnost všech výrobních faktorů celého podniku. Pokud budeme dále hovořit o efektivnosti, budeme mít na mysli ekonomickou efektivnost.

Nyní se zaměříme na to, jak můžeme efektivnost podniku v praxi měřit. Vyjdeme z toho, že měřítkem efektivnosti je poměr hodnoty výstupu k hodnotě vstupu. Znamená to ohodnotit jak vstup, tak výstup. Za výstup můžeme považovat hodnotu všech statků vyrobených za určité období, měřenou obvykle jako výnosy, nebo jako „čisté“ výnosy, tj. zisk. Za hodnotu vstupu můžeme považovat hodnotu výrobních faktorů spotřebovaných na daný výstup, tj. náklady, nebo vynaložený kapitál. Použijeme-li jako hodnotu výstupu výnosy, můžeme vytvořit tyto ukazatele: výnosy/náklady, výnosy/kapitál. Prvý ukazatel se v praxi používá většinou v převrácené hodnotě jako podíl nákladů připadajících na 1 peněžní jednotku výnosů. Označuje se jako ukazatel haléřové nákladovosti. Oba ukazatele (výnosy/náklady, náklady/výnosy) můžeme považovat za charakteristiku hospodárnosti (Synek, 2002).

Hospodárnost představuje takový průběh nákladů podniku, při kterém se dosahuje žádaných výstupů (výkonů) s co nejmenším vynaložením ekonomických zdrojů. Kritériem hospodárnosti jsou průměrné náklady výkonu (procesu, aktivity). Hospodárnost se prosazuje dvěma základními formami: úsporností a výtěžností (Fibířová, 2001).

Úspornost vychází z předpokladu, že cílem vynaložených nákladů je vytvoření stanoveného objemu a struktury konkrétních výkonů. Za tohoto předpokladu se věnuje pozornost minimalizaci nákladů na daný, požadovaný nebo předpokládaný objem výkonů. Úspornost se projevuje snížením absolutní výše nákladů vynaložených na konkrétní objem a strukturu výkonů. Uplatňuje se u nákladů, jejichž čerpání je bezprostředně spojeno nejen s konkrétním druhem výkonu, ale i se skupinou výkonů či jejich celkovým zajištěním. Pouze u nákladů, které nejsou reálným výdajem v daném období (odpisy), popřípadě jsou smluvně stanoveny (nájemné) nebo legislativně určeny (poplatky, cla, daně) nemůže krátkodobě dojít k jejich absolutnímu překročení či úspoře.

Výtěžnost je výsledkem zvyšování objemu provedených výkonů při konstantním vynaložení ekonomických zdrojů v konkrétním časovém období (rok, měsíc, den). Tyto náklady zajišťují podmínky pro určitou kapacitu činnosti v daném období; nemohou být absolutně sníženy, ale mohou být lépe využity. Jde tedy o maximalizaci jejich účinků, která se reálně projevuje snižováním průměrných nákladů výkonu (Fibířová, 2001).

2.4 UŽITÍ VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ

Rozdělení výsledku hospodaření patří mezi ty oblasti finančního řízení podniku, které jsou v zákoně podstatným způsobem odlišně upraveny pro jednotlivé právní formy podnikání. Předmětem rozdělení je výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení, který představuje výsledek hospodaření zjištěný v účetnictví za minulé účetní období. Samotný výsledek hospodaření může mít buď podobu zisku, ztráty nebo nuly (Valach, 1999).

Způsob vypořádání výsledku hospodaření a pořadí rozdělení zisku (popř. způsob úhrady ztráty) stanoví obchodní zákoník, jiný obecně závazný předpis, společenská smlouva, stanovy obchodní společnosti, stanovy družstva nebo rozhodnutí valné hromady (Kovanicová, 1999).

U kapitálových společnostech zisk podléhá dvojímu zdanění. Nejprve je zdaněn zisk formou daně z příjmu právnických osob a dále pak v případě výplaty podílu na zisku, stejně jako v případě výplaty dividendy je tento kapitálový výnos dále zdaňován. U dividendy platí, že tento zisk je zdaňován u zdroje, tj. příslušnou částku odvádí státu přímo podnik, akcionář již získá čistý výnos. U s.r.o. společník podíl na zisku zahrnuje do svého daňového přiznání a zdaňuje individuálně (Synek, 2003).

U akciové společnosti tvoří jednotlivé položky rozdělení zisku po zdanění (čistého zisku) postupně povinný příděl do zákonného rezervního fondu, příděly do statutárních fondů a

výplata přednostních dividend podle stanov společnosti, podíl na zisku tichého společníka z účasti na podnikání a konečně ostatní použití zisku. Do ostatního použití zisku patří především úhrada ztráty z minulých let, výplata kmenových dividend a výplata tantiém, tj. podílu členů představenstva a členů dozorčí rady na zisku, dobrovolný příděl do zákonného rezervního fondu, příděly do statutárních a ostatních fondů, zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti a zvýšení nerozděleného zisku minulých let (Valach, 1999).

Podobně jako akciová společnost musí i společnost s ručením omezeným z čistého zisku splnit nejdříve své zákonné a statutární povinnosti (příděl do rezervního fondu, do statutárních fondů aj.). Nárok na podíl na zisku je omezen jen na tu část zisku, kterou valná hromada určila k rozdělení mezi společníky. K výplatě zisků nelze použít základní kapitál, rezervní fond ani prostředky určené k doplnění tohoto fondu.

Také družstvo, stejně jako výše uvedené společnosti, je povinno z čistého zisku nejdříve odvést příděl do nedělitelného fondu a poté může zbývající část rozdělit. O způsobu rozdělení zisku rozhoduje při projednání roční účetní závěrky členská schůze. Přitom vymezí i rozsah zisku, který může být rozdělen mezi členy. Podíl člena na zisku může být vymezen ve stanovách. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, určí se tento podíl jako poměr mezi výší splaceného vkladu člena a splacenými vklady všech členů.

Ve veřejné obchodní společnosti se vytvořený zisk, aniž by byl zdaněn daní z příjmů právnických osob, rozdělí mezi společníky (rovným dílem nebo podle podílů stanovených ve společenské smlouvě) a u nich je zdaněn jako jejich příjem z podnikání daní z příjmů fyzických osob.

V komanditní společnosti se určí rozdělení zisku na část připadající komanditistům a komplementářům poměrem stanoveným ve společenské smlouvě. Pokud tato společenská smlouva neupravuje, rozdělí se dosažený výsledek mezi skupinu komplementářů a skupinu komanditistů rovným dílem. Část připadající na komplementáře je mezi ně rozdělena rovným dílem nebo podle společenské smlouvy a je zdaňována stejně jako u společníků veřejné obchodní společnosti, tedy daní z příjmů fyzických osob. Část připadající na komanditisty je zdaněna daní z příjmů právnických osob. Zisk po odečtení daňové povinnosti představuje disponibilní zisk, který může být rozdělen mezi jednotlivé komanditisty podle splacených vkladů nebo podle společenské smlouvy (Kovanicová, 1999).

2.4.1 REZERVNÍ A NEDĚLITELNÝ FOND

Rezervní fondy jsou součástí vlastního kapitálu podniku. Představují část zisku podniku, kterou si podnik ponechává jako ochranu proti různým rizikům. Pokud je podnik nemusí použít na financování předem určených potřeb, mohou být dočasně do určité míry využity jako interní zdroj financování rozvoje (Valach, 2001).

Rezervní fond se tvoří povinně v kapitálových společnostech podle ustanovení obchodního zákoníku a podle jejich stanov, používá se v průběhu činnosti účetní jednotky hlavně k úhradě ztráty (Holeček, 1994).

Vyžaduje-li tento zákon zřízení rezervního fondu, lze jej použít v rozsahu, v němž je vytvářen podle tohoto zákona povinně, pouze ke krytí ztrát společnosti, nestanoví-li zákon jinak. Rezervní fond vytváří povinně společnost s ručením omezeným a akciová společnost ze zisku běžného účetního období po zdanění (dále jen „čistý zisk“) nebo z jiných vlastních zdrojů mimo čistý zisk, pokud to zákon nevyklučuje. Rezervní fond lze vytvořit i při vzniku společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu příplatky společníků nad výši vkladů nebo nad emisní kurs akcií. Další použití čistého zisku lze stanovit až po doplnění rezervního fondu v souladu s tímto zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami. Příděl rezervnímu fondu u obchodních společnostech je stanoven ze zákona v minimální výši procentem z čistého zisku a i jeho výše je stanovena minimálním % ze základního kapitálu.

Společnost s ručením omezeným vytvoří rezervní fond v době a ve výši určené ve společenské smlouvě. Není-li rezervní fond vytvořen již při vzniku společnosti, je společnost povinna vytvořit jej z čistého zisku vykázaného v řádné účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to ve výši nejméně 10 % z čistého zisku, avšak ne více než 5 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se ročně doplňuje o částku určenou ve společenské smlouvě nebo ve stanovách, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do dosažení výše rezervního fondu určené ve společenské smlouvě nebo ve stanovách, nejméně však do výše 10 % základního kapitálu. O použití rezervního fondu rozhodují jednatele, nejde-li o případy, kdy zákon svěřuje toto rozhodnutí valné hromadě. Rezervní fond do výše 10 % základního kapitálu lze použít pouze k úhradě ztráty společnosti (Obchodní zákoník).

Akciová společnost vytváří rezervní fond v době a ve výši určené stanovami a zákonem. Společnost je povinna vytvořit rezervní fond z čistého zisku vykázaného v řádné účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to ve výši nejméně 20 % z čistého zisku, avšak ne více než 10 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se ročně doplňuje o částku

určenou stanovami, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do dosažení výše rezervního fondu určené ve stanovách, nejméně však do výše 20 % základního kapitálu. To neplatí, jestliže rezervní fond již vytvořila příplatky nad emisní kurs akcií. Takto vytvořený rezervní fond do výše 20 % základního kapitálu lze použít pouze k úhradě ztráty. O použití rezervního fondu rozhoduje představenstvo, neurčí-li stanovy nebo tento zákon jinak (Obchodní zákoník).

Obdobnou funkci jako zákonný rezervní fond plní u družstva fond nedělitelný. Na rozdíl od akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným je však družstvo povinno ho zřídit již při vzniku, a to minimálně ve výši 10 % základního kapitálu. V dalších letech povinný příděl do tohoto fondu tvoří vždy 10 % z čistého zisku a to až do dosažení jeho minimálního zůstatku ve výši 50 % základního kapitálu. Stanovy mohou určit, že se vytváří vyšší nedělitelný fond nebo další zajišťovací fondy. Nedělitelný fond se nesmí použít za trvání družstva k rozdělení mezi členy. Tento fond lze použít k libovolným účelům s výjimkou jeho rozdělení mezi členy družstva (Valach, 1999).

2.4.2 PODÍLY NA ZISKU

Podíl představuje účast společníka ve společnosti a z té účasti plynoucí práva a povinnosti. Každý společník může mít pouze jeden podíl ve společnosti, ledaže jde o akciovou společnost. Podíl ve společnosti nemůže být představován cenným papírem, ledaže jde o akciovou společnost. Podíl se oceňuje mírou účasti společníka na čistém obchodním majetku společnosti, jež připadá na jeho podíl, nestanoví-li zákon jinak. Podíly na zisku společníků v obchodních společnostech resp. členů družstva lze stanovit až po splnění zákonné povinnosti přídělu do rezervního nebo nedělitelného fondu.

Akcionář má právo na podíl na zisku společnosti (dividendu), který valná hromada podle výsledku hospodaření schválila k rozdělení. Nevyplývá-li z ustanovení stanov týkajících se prioritních akcií něco jiného, určuje se tento podíl poměrem jednotlivé hodnoty jeho akcií k jmenovité hodnotě akcií všech akcionářů.

Společníci společnosti s ručením omezeným se podílejí na zisku určeném valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Na určení zisku u družstva, který se má rozdělit mezi členy, se usnáší členská schůze při projednání řádné účetní závěrky. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, určí se podíl člena na zisku určeném k rozdělení mezi členy poměrem výše jeho splaceného vkladu k splaceným

vkladům všech členů; u členů, jejichž členství v rozhodném roce trvalo jen část roku, se tento podíl poměrně krátí. Stanovy družstva nebo usnesení členské schůze, připouštějí-li to stanovy, mohou určit jiný způsob vymezení podílu člena na zisku, který se má rozdělit mezi členy.

2.4.3 ČÁST URČENÁ K DALŠÍMU ROZVOJI PODNIKU

Synek (2003) tvrdí, že každý úspěšný podnik by si měl vyčlenit určitou část z vlastních zdrojů pro svůj další rozvoj. Jedná se o tu část disponibilního zisku, která zbývá po splnění povinnosti přidělu do rezervního nebo nedělitelného fondu. Konkrétně může být představována buď přidělem do různých účelových fondů vytvářených ze zisku nebo v případě, že podnik ještě není rozhodnut, jak vytvořený zisk využije, převede ho do dalších let jako nerozdělený zisk.

2.4.4 ZPŮSOB ÚHRADY ZTRÁTY

Ztráta představuje záporný rozdíl mezi výnosy a náklady podniku. Trvale dosahovaná ztráta svědčí o neefektivnosti hospodaření a ohrožuje další existenci podniku, neboť zmenšuje jeho majetek (Synek, 2002).

Způsob úhrady ztráty stanoví obchodní zákoník, jiný obecně závazný předpis, společenská smlouva, stanovy obchodní společnosti, stanovy družstva nebo rozhodnutí valné hromady (Kovanicová, 1999).

Úhradu čisté ztráty je možno provést u kapitálových společnostech z části rezervního fondu, u družstva z části nedělitelného fondu. Dále může být uhrazena z dalších zajišťovacích fondů vytvářených v podniku v předchozích letech ze zisku, může být uhrazena společníky nebo členy nebo je možné ji převést do dalších let jako neuhrazenou ztrátu (Doležal, 1992).

3. METODIKA PRÁCE

Cílem zadané bakalářské práce je analýza tvorby a užití výsledku hospodaření ve vybraném podniku. Údaje pro tuto analýzu byly čerpány z účetnictví podniku, především z výkazu zisku a ztráty, rozvahy, ale i z interních dokumentů a od pracovníků podniku. Hodnocení výnosů, nákladů a výsledku hospodaření bylo provedeno za období pěti let 2000 až 2004.

Z hlediska tvorby výsledku hospodaření je nutné nejprve provést analýzu výnosů a nákladů. U výnosů byla sledována jejich úroveň, struktura a vývoj v členění na výnosy provozní, finanční, běžné a mimořádné a se zaměřením na rozhodující položky. Provozní výnosy jsou členěny na tržby za služby, tržby z prodeje dlouhodobého majetku, tržby z prodeje materiálu a ostatní provozní výnosy. Finanční výnosy se člení na výnosy z dlouhodobého finančního majetku, výnosy z krátkodobého finančního majetku, výnosové úroky a ostatní finanční výnosy.

Náklady podniku se člení analogicky jako výnosy a to na provozní, finanční, běžné a mimořádné a též se zaměřením na rozhodující položky. Rovněž jako u výnosů je sledována jejich úroveň, vývoj a struktura. Provozní náklady byly sledovány v členění na náklady vynaložené na spotřebu materiálu, energie, služby, osobní náklady, daně a poplatky, odpisy dlouhodobého majetku, prodaný materiál, zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a ostatní provozní náklady. Finanční náklady byly analyzovány v členění na nákladové úroky, změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti a ostatní finanční náklady.

Výsledek hospodaření před zdaněním se rovněž jako výnosy a náklady člení na provozní výsledek hospodaření, finanční výsledek hospodaření, výsledek hospodaření za běžnou činnost a mimořádný výsledek hospodaření. Výsledek hospodaření po zdanění je členěn na výsledek hospodaření za běžnou činnost a z mimořádné činnosti. U disponibilního zisku se dále řeší jeho užití (příděl do rezervního fondu, ostatním fondům, neuhrazená ztráta a nerozdělený zisk).

Struktura výnosů, nákladů a výsledku hospodaření je vyjadřována v procentech a zobrazuje podíl dílčích součástí těchto kategorií na jejich celkovém objemu. Vývoj výnosů, nákladů a výsledku hospodaření je též vyjadřován v procentech, kde výchozí rok 2000 = 100%.

Pro posouzení rentability podniku jsou použity následující poměrové ukazatele:

Rentabilita vlastního kapitálu = čistý zisk / vlastní kapitál * 100

Rentabilita celkového kapitálu = čistý zisk / celkový kapitál * 100

Rentabilita celkového kapitálu = zisk před úroky a zdaněním / celkový kapitál * 100

Rentabilita nákladů = čistý zisk / celkové náklady * 100

Rentabilita nákladů = zisk před zdaněním / celkové náklady * 100

Rentabilita výnosů = čistý zisk / celkové výnosy * 100

Rentabilita výnosů = zisk před zdaněním / celkové výnosy * 100

Nákladovost = celkové náklady / celkové výnosy * 100

4. CHARAKTERISTIKA PODNIKU

Analýza tvorby a užití výsledku hospodaření byla provedena v konkrétních podmínkách společnosti s ručením omezeným Správa domů v letech 2000 až 2004. Tato společnost vznikla transformací Podniku bytového hospodářství města Českých Budějovic st.p. zápisem do obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Českých Budějovicích dne 8.1.1997, činnost započala 1.3.1997.

4.1 PŘEDMĚT PODNIKÁNÍ

Předmětem podnikání od počátku vzniku podniku je zejména zabezpečování správy domovního a bytového fondu ve vlastnictví města Českých Budějovic na základě obstaravatelské smlouvy. Rozšíření činnosti o vedení účetnictví od června 1998 souvisí se zajišťováním správy pro nové vlastníky bytového fondu v souvislosti s jeho privatizací.

K 31. 12. 2004 spravovala Správa domů s.r.o. celkem 254 domů s 2 075 bytovými jednotkami a obhospodařovala 153 830 m² pozemků v okolí jednotlivých objektů, které jsou majetkem statutárního města České Budějovice. Opravy a údržba byly v průběhu celého roku 2004 zabezpečovány na základě schváleného plánu oprav. Plnění plánu oprav je zajišťováno techniky provozovny domů a nebytových prostorů. Veškeré plánované, běžné a havarijní opravy jsou realizovány výhradně dodavatelským způsobem dle schváleného vnitropodnikového pokynu jednatele podniku Správy domů s.r.o. a vnitřní směrnice Magistrátu města o zadávání veřejných zakázek.

Správa domů s.r.o. spravuje 508 nebytových prostorů o ploše 83 024,39 m². Dále spravuje a pronajímá 406 pozemků o výměře 179 888 m². V průběhu roku bylo pracovníky oddělení nebytových prostorů provedeno celkem 565 akcí, které souvisely s provozem jednotlivých nebytových prostor.

Techniky provozovny domů bylo provedeno celkem 2 635 akcí, z toho 1 304 akcí v běžné a plánované údržbě a 1 331 havarijních akcí, kdy se jednalo převážně o opravy zdravotních instalací, kanalizací a střešních krytin. Finanční objem oprav je vyčíslen částkou 19 269 tis. Kč. Dále bylo pracovníky provozovny domů, technického oddělení a oddělení nebytových prostorů zabezpečeno dokončení oprav zbylých objektů po povodních v roce

2002, jejich předání a hlavně likvidace s Živnostenskou a následně s pojišťovnou Kooperativa, což bylo značně pracovně náročné.

Pracovníci technického oddělení zabezpečovali přípravu, výběrové řízení a následné dozorování akcí a oprav v souvislosti s údržbou pro celkem 18 objektů základních škol, 23 mateřských školek, 1 jesle a školní jídelny.

Provozovna služeb spravuje bytový a domovní fond privatizovaných domů (bytová družstva, společenství vlastníků, občanská sdružení, podniková výstavba). Plní pokyny vlastníků družstev dle uzavřené mandátní smlouvy, uzavírá smlouvy o dodávkách elektrické energie, vody, tepla, poskytuje technickou pomoc při výběrů dodavatelů investičních akcí. Vede účetnictví, připravuje podklady pro daňová přiznání, zpracovává podklady pro úvěry, sleduje a koriguje finance v souvislosti s úvěrem. Vypracovává pro peněžní ústavy čtvrtletně účetní výkazy, peněžní toky a další dle jejich požadavku. K 31. 12. 2004 měla provozovna služeb ve správě 194 družstev, společenství a občanských sdružení, celkem 5 710 bytů a nebytových prostor.

Ředitelství podniku vytváří koncepci organizační struktury v návaznosti na podnikatelské záměry podniku, zabezpečuje marketing a propagaci. Vyřizuje právní záležitosti, především vedení soudních sporů, zastupování ve správním řízení a rejstříkové náležitosti. Určuje systémovou administraci počítačové sítě, odpovídá za její správu a údržbu. Uskutečňuje všechny finanční operace spojené s provozem podniku, zpracovává účetní a statistické výkaznictví včetně mezd. Usměrnjuje vývoj mzdové politiky podniku, zaručuje dodržování předpisů v oblasti pracovně právních vztahů, zabezpečuje personální práci, zajišťuje hospodaření s bytovým fondem, provádí řídicí a kontrolní činnost.

4.2 ŘÍDÍCÍ A ORGANIZAČNÍ STRUKTURA PODNIKU

Jediným společníkem a vlastníkem je zakladatel – statutární město České Budějovice. Působnost valné hromady vykonává město České Budějovice prostřednictvím Rady města. Jednatel podniku je současně jejím ředitelem, řídí činnost podniku a jedná jejím jménem. Statutárními zástupci jsou ekonomický náměstek a provozně technický náměstek. Pětičlenná dozorčí rada se na svých jednáních zabývá výsledky hospodaření podniku, plněním plánu oprav a investic, vývojem pohledávek, problematikou přidělování nájmů v bytech v majetku města. Vnitřně se společnost člení na oddělení organizačně-právní, provozně-technické, ekonomické, podnikovou kontrolu a sekretariát.

4.3 MAJETEK A ZDROJE PODNIKU

Výše základního kapitálu k 31. 12. 2004 činil 77 184 tis. Kč, tato částka byla splacena nepeněžítým vkladem v plné výši.

Ve sledovaném podniku bylo k 31. 12. 2004 zaměstnáno 57 pracovníků, z toho 6 řídicích pracovníků a ostatní pracovníci jednotlivých oddělení podniku.

Přehled o velikosti majetku a zdrojích jeho krytí k 31. 12. 2004 udává tabulka č. 1.

Tab.: 1 Rozvaha k 31. 12. 2004 (v tis. Kč)

STÁLÁ AKTIVA	62 866	VLASTNÍ KAPITÁL	67 140
Dlouhodobý hmotný majetek	54 755	Základní kapitál	77 184
Dlouhodobý finanční majetek	8 111	Kapitálové fondy	31
OBĚŽNÁ AKTIVA	63 234	Fondy tvořené ze zisku	699
Zásoby	4	Výsledek hospodaření minulých let	-11 563
Dlouhodobé pohledávky	9	Výsledek hospodaření běžného účetního období	789
Krátkodobé pohledávky	37 649	CIZÍ ZDROJE	58 960
Krátkodobý finanční majetek	24 602	Rezervy	968
Časové rozlišení	970	Dlouhodobé závazky	10 835
		Krátkodobé závazky	46 787
		Časové rozlišení	370
AKTIVA CELKEM	126 100	PASIVA CELKEM	126 100

5. ANALÝZA TVORBY A UŽITÍ VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ

Podklady pro vypracování této bakalářské práce byly poskytnuty společností Správou domů. Pro analýzu výsledku hospodaření byly použity především výkazy zisku a ztráty, rozvaha, ale také interní dokumenty a informace přímo od pracovníků společnosti. Analýza byla provedena v pěti letech 2000 až 2004, kde byly posouzeny výnosy, náklady a výsledek hospodaření. Nejprve bude provedena analýza výnosů a nákladů, jelikož jsou rozhodující pro tvorbu výsledku hospodaření.

5.1 ANALÝZA VÝNOSŮ

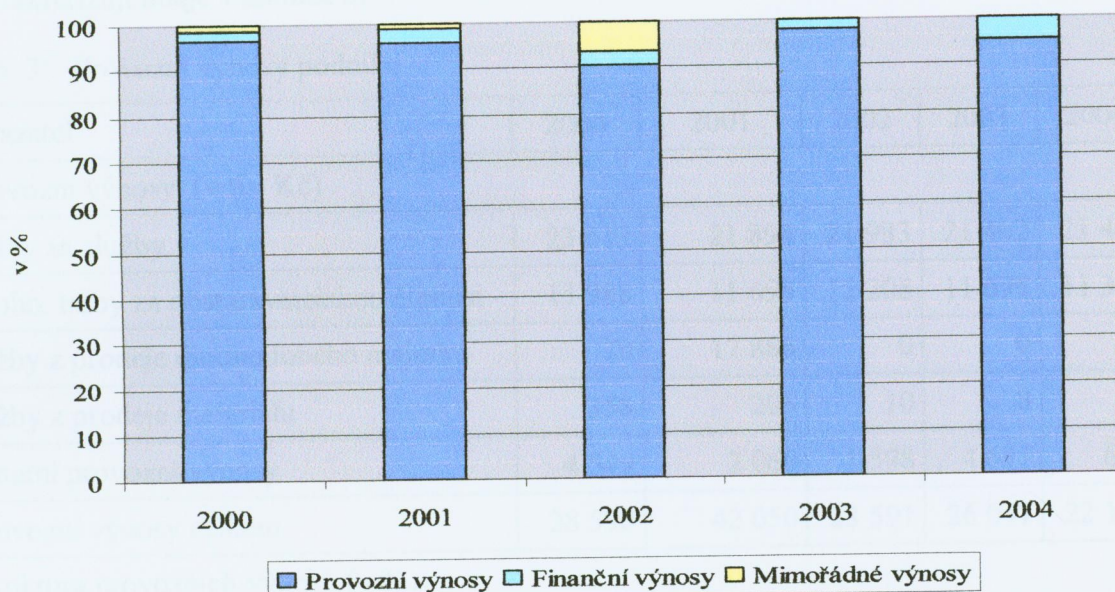
Přehled o výnosech podniku, jejich struktuře a vývoji v letech 2000 až 2004 poskytují údaje následující tabulky 2, strukturu výnosů i graf 1.

Tab. 2: Výnosy podniku a jejich vývoj

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Výnosy podniku (v tis. Kč)					
Provozní výnosy	28 590	42 050	23 591	26 047	22 123
Finanční výnosy	577	1 396	791	373	1 093
Běžné výnosy	29 167	43 446	24 382	26 420	23 216
Mimořádné výnosy	60	69	1 692	0	0
Výnosy celkem	29 227	43 515	26 074	26 420	23 216
Struktura výnosů podniku (v %)					
Provozní výnosy	97,82	96,63	90,48	98,59	95,29
Finanční výnosy	1,97	3,21	3,03	1,41	4,71
Běžné výnosy	99,79	99,84	93,51	100,00	100,00
Mimořádné výnosy	0,21	0,16	6,49	0,00	0,00
Výnosy celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Vývoj výnosů podniku (v %)					
Provozní výnosy	100,00	147,08	82,52	91,11	77,38
Finanční výnosy	100,00	241,94	137,09	64,64	189,43
Běžné výnosy	100,00	148,96	83,59	90,58	79,60
Mimořádné výnosy	100,00	115,00	2 820,00	0,00	0,00
Výnosy celkem	100,00	148,89	89,21	90,40	79,43

Graf 1: Struktura výnosů podniku

Z údajů tabulky i z grafu je zřejmé, že na celkových výnosech společnosti se nejvíce podílejí běžné výnosy. Běžné výnosy zahrnují provozní a finanční výnosy, ale jejich výše je ovlivněna nejvíce provozními výnosy. Největší zvýšení provozních výnosů bylo zaznamenáno v roce 2001, v tomto roce činily 42 050 tis. Kč, což je skoro o polovinu více než v ostatních letech. Ve srovnání s rokem 2000 se zvýšily o 47,08 %. Toto zvýšení bylo ovlivněno prodejem skladu ve výši 17 886 tis. Kč. Provozní výnosy zaznamenaly během sledovaných pěti let pokles o téměř 23 %. Tato tendence poklesu se významnou měrou promítá do celkových výnosů.

Finanční výnosy nepřispívají celkovým výnosům velkou měrou. Značný nárůst byl dosažen v roce 2001, kdy tyto výnosy činily 1 396 tis. Kč. V tomto případě se ovšem nejedná o procentuálně nejvyšší podíl na celkových výnosech, ten je zaznamenán v roce 2004 a to 4,71 %.

Dále se na celkových výnosech společnosti podílejí mimořádné výnosy, které jsou ovšem významné pouze v roce 2002. V následujících letech nevznikly mimořádné výnosy vůbec.

Z rozboru je patrné, že se jedná o společnost s podstatným vlivem provozních výnosů na celkových výnosech. To je způsobeno tržbami z prodeje služeb, což bude i s ostatními složkami jednotlivých výnosů, následně podrobněji analyzováno.

Přehled o jednotlivých položkách provozních výnosů, jejich struktura a vývoj charakterizují údaje v tabulce 3.

Tab. 3: Provozní výnosy podniku

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Provozní výnosy (v tis. Kč)					
Tržby za služby	23 613	21 894	21 983	21 402	21 439
z toho: tržby za obstaravatelskou činnost	13 988	11 695	12 208	11 695	11 366
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	70	17 886	0	0	1
Tržby z prodeje materiálu	358	205	10	8	4
Ostatní provozní výnosy	4 549	2 065	1 598	4 637	679
Provozní výnosy celkem	28 590	42 050	23 591	26 047	22 123
Struktura provozních výnosů (v %)					
Tržby za služby	82,59	52,07	93,18	82,17	96,91
z toho: tržby za obstaravatelskou činnost	59,24	53,42	55,53	54,64	53,02
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	0,24	42,54	0,00	0,00	0,005
Tržby z prodeje materiálu	1,25	0,49	0,04	0,03	0,02
Ostatní provozní výnosy	15,91	4,91	6,77	17,80	3,07
Provozní výnosy celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Vývoj provozních výnosů (v %)					
Tržby za služby	100,00	92,72	93,10	90,64	90,79
z toho: tržby za obstaravatelskou činnost	100,00	83,61	87,27	83,61	81,26
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	100,00	25 551,43	0,00	0,00	1,43
Tržby z prodeje materiálu	100,00	57,26	2,79	2,23	1,12
Ostatní provozní výnosy	100,00	45,39	35,13	101,93	14,93
Provozní výnosy celkem	100,00	147,08	82,51	91,11	77,38

Největší podíl na provozních výnosech mají tržby za poskytnuté služby, z nichž téměř polovinu tvoří tržby za obstaravatelskou činnost. V roce 2001 došlo k poklesu tržeb za obstaravatelskou činnost o 16,39 % oproti roku 2000. Toto snížení souvisí s úbytkem bytového fondu. V následujícím roce došlo ke zvýšení těchto tržeb o 513 tis. Kč, které bylo

způsobeno navýšením spravovaných m² nebytových prostorů a pozemků. V posledních dvou hodnocených letech tyto tržby opět klesají.

Ostatní provozní výnosy se na celkových provozních výnosech podniku podílejí zhruba od 3 % do 18 %. Za sledovaná léta se jejich úroveň snížila z přibližně 4,5 mil. Kč na 679 tis. Kč, což je pokles o 85,07 %. Tento pokles významně působí na celkové provozní výnosy.

Co se týče tržeb z prodeje dlouhodobého majetku vidíme, že kromě roku 2001, nemají téměř skoro žádný vliv na celkové provozní výnosy. Vysoká částka tohoto roku je způsobena prodejem skladu, který společnost vlastnila.

Vzhledem k tomu, že jde o společnost, jejímž předmětem podnikání je zejména zabezpečování správy domovního a bytového fondu, tedy poskytování služeb, částky tržeb z prodeje materiálu jsou proto nepatrné. Jejich vývoj vykazuje klesající tendenci.

O jednotlivých finančních a mimořádných výnosech poskytuje přehled tabulka 4.

Tab. 4: Finanční a mimořádné výnosy

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Finanční výnosy (v tis. Kč)					
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku		5	25	103	865
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	71	894	545	0	0
Výnosové úroky	506	482	217	267	226
Ostatní finanční výnosy	0	15	4	3	2
Finanční výnosy celkem	577	1 396	791	373	1 093
Mimořádné výnosy (v tis. Kč)					
Mimořádné výnosy	60	69	1 692	0	0

Na základě údajů uvedené tabulky lze konstatovat, že finanční výnosy jsou tvořeny především výnosovými úroky, které se objevují v každém roce a to v rozmezí od 217 tis. Kč do 506 tis. Kč. Tyto výnosy mají klesající tendenci, jen v roce 2003 je nepatrný vzestup. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku vykazují rostoucí trend. V posledním sledovaném roce vzrostly oproti předchozímu o 762 tis. Kč, což značně ovlivnilo i celkové finanční výnosy. Výnosy z krátkodobého finančního majetku mají nejvyšší hodnotu v roce 2001, která činí 894 tis. Kč a v posledních dvou letech se tyto výnosy už nevyskytují.

V případě mimořádných výnosů stojí za zmínku pouze rok 2002, kdy dosáhly částky 1 692 tis. Kč. Vznik této položky byl způsoben škodami vzniklými v důsledku povodní v srpnu tohoto roku a z toho vyplívajícího pojistného plnění.

5.2 ANALÝZA NÁKLADŮ

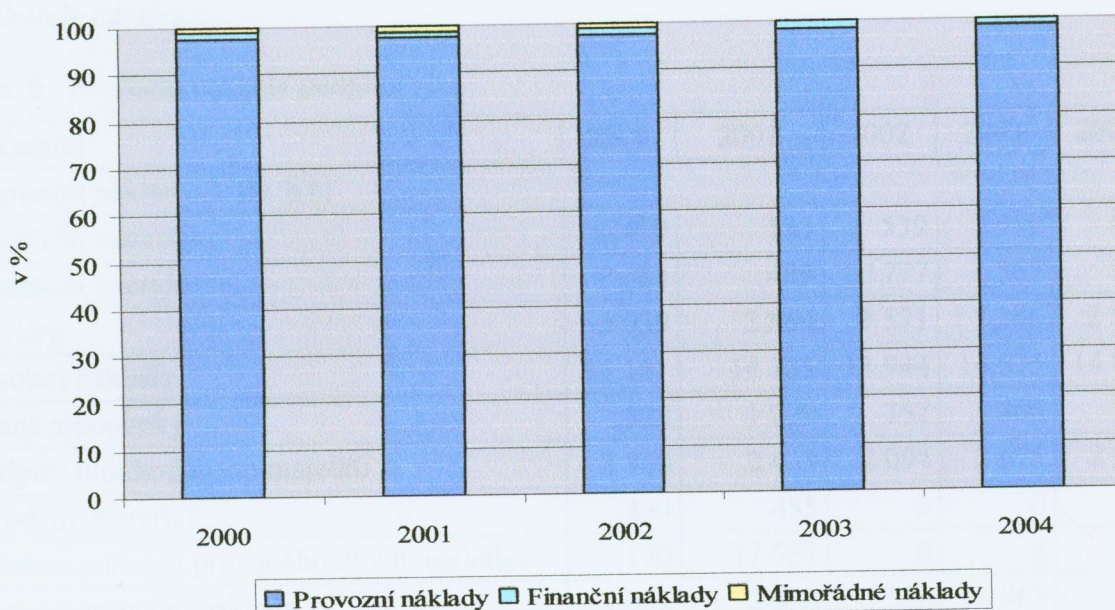
Přehled o nákladech podniku a jejich vývoji v letech 2000 až 2004 charakterizují údaje tabulky 5, strukturu nákladů též graf 2.

Tab. 5: Náklady podniku a jejich vývoj

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Náklady společnosti (v tis. Kč)					
Provozní náklady	27 366	42 679	23 806	25 143	22 379
Finanční náklady	301	321	314	480	292
Běžné náklady	27 667	43 000	24 120	25 623	22 671
Mimořádné náklady	119	339	89	0	0
Náklady celkem	27 786	43 339	24 209	25 623	22 671
Struktura nákladů podniku (v %)					
Provozní náklady	98,49	98,48	98,34	98,13	98,71
Finanční náklady	1,08	0,74	1,30	1,87	1,29
Běžné náklady	99,57	99,22	99,63	100,00	100,00
Mimořádné náklady	0,43	0,78	0,37	0,00	0,00
Náklady celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Vývoj nákladů podniku (v %)					
Provozní náklady	100,00	155,96	86,99	91,88	81,78
Finanční náklady	100,00	106,64	104,32	159,47	97,01
Běžné náklady	100,00	155,42	87,18	92,61	81,94
Mimořádné náklady	100,00	284,87	74,79	0,00	0,00
Náklady celkem	100,00	155,97	87,13	92,22	81,59

Graf 2: Struktura nákladů podniku

Na celkových nákladech podniku se stejně jako u výnosů nejvíce podílejí běžné náklady, které jsou tvořeny náklady provozními a finančními. Největší vliv jak na běžné, tak i na celkové náklady mají provozní náklady. Ty se pohybovaly od 98 % do téměř 99 %. Zbývající část připadá malou měrou na finanční náklady a v podstatě zanedbatelný vliv na celkové náklady mají mimořádné náklady.

Nejvyšší nárůst provozních nákladů byl v roce 2001 o 55,96 % a jak už bylo zmíněno u analýzy výnosů, bylo to vyvoláno prodejem skladu, v tomto případě z hlediska nákladů zůstatkovou cenou prodaného majetku. Toto zvýšení mělo negativní vliv na výsledek hospodaření podniku.

Podrobné členění jednotlivých položek provozních nákladů, jejich strukturu a vývoj poskytuje tabulka 6.

Tab. 6: Provozní náklady podniku

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Provozní náklady (v tis. Kč)					
Spotřeba materiálu	499	533	539	559	476
Spotřeba energie	535	489	777	565	337
Služby	5 039	2 864	3 571	7 366	2 997
Osobní náklady	15 181	14 135	13 944	14 575	14 849
Daně a poplatky	522	1 279	352	366	533
Odpisy dlouhodobého majetku	2 969	2 433	2 094	2 675	2 908
Prodaný materiál	499	455	3	0	0
Zůstatková cena prodaného dlouh. majetku	170	17 537	0	2	0
Ostatní provozní náklady	1 952	2 954	2 526	- 965	279
Provozní náklady celkem	27 366	42 679	23 806	25 143	22 379
Struktura provozních nákladů (v %)					
Spotřeba materiálu	1,82	1,25	2,26	2,22	2,13
Spotřeba energie	1,95	1,15	3,26	2,25	1,51
Služby	18,41	6,71	15,00	29,30	13,39
Osobní náklady	55,47	33,12	58,57	57,97	66,35
Daně a poplatky	1,91	3,00	1,48	1,46	2,38
Odpisy dlouhodobého majetku	10,85	5,70	8,80	10,64	12,99
Prodaný materiál	1,82	1,07	0,01	0,00	0,00
Zůstatková cena prodaného dlouh. majetku	0,62	41,09	0,00	0,01	0,00
Ostatní provozní náklady	7,13	6,92	10,61	- 3,84	1,25
Provozní náklady celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Vývoj provozních nákladů (v %)					
Spotřeba materiálu	100,00	106,81	108,02	112,02	95,39
Spotřeba energie	100,00	91,40	145,23	105,61	62,99
Služby	100,00	56,84	70,87	146,18	59,48
Osobní náklady	100,00	93,11	91,85	96,01	97,81
Daně a poplatky	100,00	245,02	67,43	70,11	102,11
Odpisy dlouhodobého majetku	100,00	81,95	70,53	90,10	97,95
Prodaný materiál	100,00	91,18	0,60	0,00	0,00
Zůstatková cena prodaného dlouh. majetku	100,00	10 315,88	0,00	1,18	0,00
Ostatní provozní náklady	100,00	151,33	129,41	- 49,44	14,29
Provozní náklady celkem	100,00	155,96	86,99	91,88	81,78

Finanční náklady nepřesáhly více jak 1,87 % z celkových nákladů. Mimořádné náklady se na celkových nákladech nepodílejí ani 1 %. Tabulka 7 poskytuje přehled o jednotlivých finančních a mimořádných nákladech.

Tab. 7: Finanční a mimořádné náklady

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Finanční náklady (v tis. Kč)					
Nákladové úroky	5	3	10	3	1
Změna stavu rezerv a opr. položek ve finanční oblasti	0	0	0	125	125
Ostatní finanční náklady	296	318	304	352	166
Finanční náklady celkem	301	323	314	480	282
Mimořádné náklady (v tis. Kč)					
Mimořádné náklady	119	339	89	0	0

Na celkových finančních nákladech se rozhodující mírou podílejí ostatní finanční náklady. Tyto náklady se pohybují v rozmezí od 166 do 352 tis. Kč. V roce 2004 došlo k výraznému poklesu ve srovnání s rokem 2003, a to o 186 tis. Kč, což je snížení o 47,16 %.

Položka změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti ovlivňuje finanční náklady až od roku 2003. Na počátku tohoto roku začala společnost vlastnit jednu polovinu obchodního podílu ve firmě MIS s.r.o. se základním kapitálem 500 tis. Kč. K obchodnímu podílu byla vytvořena opravná položka ve výši 50 % hodnoty, tj. těch 125 tis. Kč.

Mimořádné náklady zaznamenávají největší nárůst v roce 2001, kdy činily 339 tis. Kč. V následujícím roce 2002 došlo opět k jejich snížení, v posledních dvou obdobích se nevyskytují už vůbec.

5.3 ANALÝZA VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ

Přehled o výsledku hospodaření před zdaněním za podnik jako celek i za jednotlivé činnosti a přehled o jeho vývoji v letech 2000 až 2004 poskytuje tabulka 8.

Podnik sice dosahoval kladných hodnot výsledku hospodaření před zdaněním ve všech sledovaných letech, ale se zhoršující se tendencí. Výnosy podniku klesaly rychlejším tempem než náklady, a tím klesal i výsledek hospodaření před zdaněním. Nejvyšší hodnoty dosáhl v roce 2002, v následujících letech vykazuje klesající trend. Zvýšení v roce 2002 bylo

vyvoláno především mimořádným výsledkem hospodaření, který v tomto roce dosahoval nejvyšší částky, mimořádné výnosy byly mnohonásobně vyšší než mimořádné náklady.

Rozhodující pro výsledek hospodaření před zdaněním je výsledek hospodaření za běžnou činnost, který je tvořen z provozní a finanční činnosti. Finanční výsledek hospodaření byl záporný jen v roce 2003, jinak ve všech ostatních letech pozitivně přispíval výsledku hospodaření jako celku.

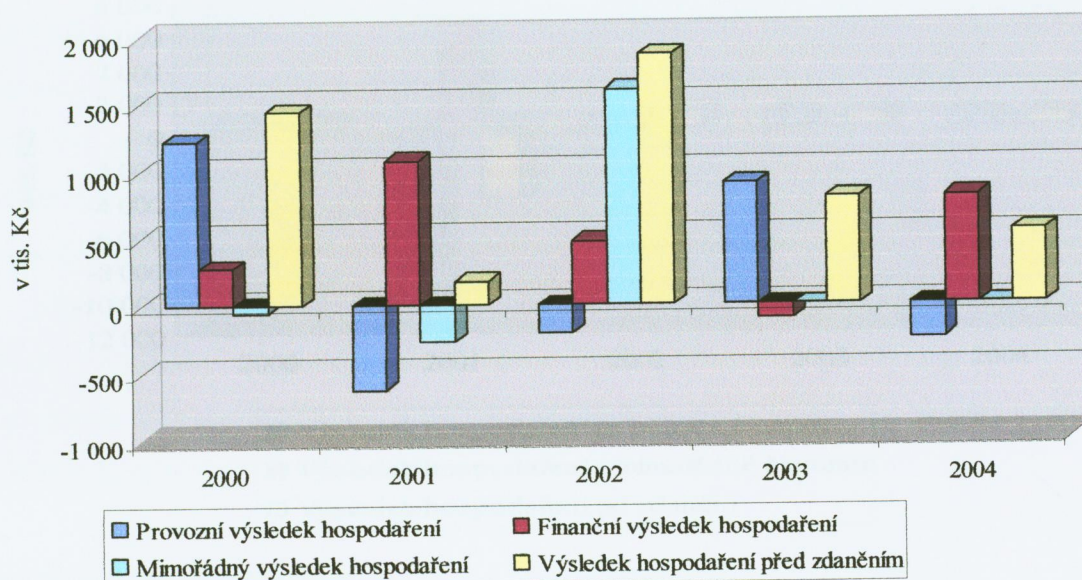
Provozní výsledek hospodaření má, oproti finančnímu výsledku hospodaření, větší výkyvy. Ve výchozím roce dosahoval nejvyšší hodnoty a to 1 224 tis. Kč. V následujících letech, s výjimkou roku 2003, vykazuje ztrátu. Vývoj provozního výsledku hospodaření je nerovnoměrný, a nelze jej předvídat ani do dalších let.

Tab. 8: Výsledek hospodaření před zdaněním

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Výsledek hospodaření před zdaněním (v tis. Kč)					
Provozní výsledek hospodaření	1 224	-629	-215	904	-256
Finanční výsledek hospodaření	276	1 075	477	-107	801
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	1 500	446	262	797	545
Mimořádný výsledek hospodaření	-59	-270	1 603	0	0
Výsledek hospodaření před zdaněním	1 441	176	1 865	797	545
Struktura výsledku hospodaření před zdaněním (v %)					
Provozní výsledek hospodaření	84,94	-357,39	-11,53	113,43	-46,97
Finanční výsledek hospodaření	19,15	610,80	25,58	-13,43	146,97
Výsledek hospodaření běžné činnosti	104,09	253,41	14,05	100,00	100,00
Mimořádný výsledek hospodaření	-4,09	-153,41	85,95	0,00	0,00
Výsledek hospodaření před zdaněním	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Vývoj výsledku hospodaření před zdaněním (v %)					
Provozní výsledek hospodaření	100,00	-51,39	-17,56	73,86	-20,92
Finanční výsledek hospodaření	100,00	389,49	172,83	-38,77	290,22
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	100,00	29,73	17,47	53,13	36,33
Mimořádný výsledek hospodaření	100,00	457,63	-2 716,95	0,00	0,00
Výsledek hospodaření před zdaněním	100,00	12,21	129,42	55,31	37,82

Graf 3: Výsledek hospodaření před zdaněním

Z výsledku hospodaření před zdaněním má podnik povinnost odvést daň z příjmů, která se vypočítává samostatně za běžnou i za mimořádnou činnost. Po splnění této daňové povinnosti dostáváme čistý, resp. disponibilní zisk. Příčinou určitých rozdílů vývoje zisku před zdaněním a čistého zisku jsou především rozdílné částky uplatňovaných přičitatelných a odčitatelných položek od daňového základu.

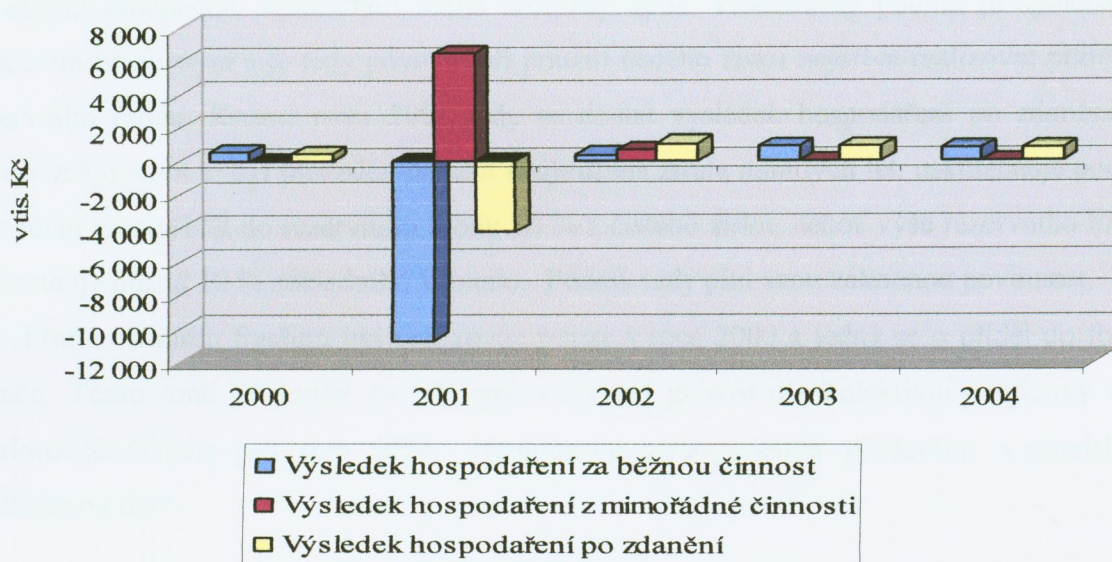
Přehled o výsledku hospodaření po zdanění poskytuje tabulka 9.

Tab. 9: Výsledek hospodaření po zdanění

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Výsledek hospodaření po zdanění (v tis. Kč)					
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	542	- 10 628	389	896	789
Výsledek hospodaření z mimořádné činnosti	- 59	6 437	668	0	0
Výsledek hospodaření po zdanění	483	- 4 191	1 057	896	789

Graf 4: Výsledek hospodaření po zdanění

Výsledek hospodaření po zdanění se skládá z výsledku hospodaření za běžnou činnost a z mimořádné činnosti. Vývoj čistého zisku vykazuje stejně jako vývoj zisku před zdaněním klesající trend. Podobně jako zisk před zdaněním byl i čistý zisk nejvyšší v roce 2002. Předpis splatné daně z příjmů byl ve sledovaném roce vyčíslen částkou 1 088 tis. Kč, odložená daň představuje daňovou pohledávku ve výši 280 tis. Kč. V roce 2001 byl výsledek hospodaření ovlivněn předpisem daně ve výši 4 367 tis. Kč, kde byla po zdanění vykázána ztráta v hodnotě 4 191 tis. Kč. V tomto roce byl základ daně z příjmů zvýšený v souvislosti s prodejem skladu o částku 11 913 tis. Kč. V roce 2001 a 2002 přispíval výsledek hospodaření z mimořádné činnosti čistému zisku větší měrou než výsledek hospodaření za běžnou činnost.

5.4 UŽITÍ VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ

Způsob užití čistého zisku ve sledovaném podniku udává tabulka 10.

Tab. 10: Užití výsledku hospodaření (v tis. Kč)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Čistý zisk	483	- 4191	1057	896	789
Příděl do rezervního fondu (5 % ČZ)	25	–	53	45	40
Příděl ostatním fondům	350	–	–	–	–
Neuhrazená ztráta	100	- 4183	1004	851	749
Nerozdělený zisk	8	- 8	–	–	–

Užití výsledku hospodaření se odvíjí od právní formy podnikání a podléhá obecně závazným předpisům, rozhodnutí valné hromady apod. Hodnocený podnik je společností s ručením omezeným a je tedy povinen při použití čistého zisku nejdříve realizovat příděl do rezervního fondu. Kromě roku 2001, kdy se dostal výsledek hospodaření po zdanění do záporných hodnot a byl převeden na účet neuhrazená ztráta minulých let, uskutečňuje podnik v každém roce příděl do rezervního fondu 5ti % z čistého zisku, neboť výše rezervního fondu nedosahuje dosud 10 % základního kapitálu. Podnik tedy plní svou zákonnou povinnost.

Příděl ostatním fondům byl realizován pouze v roce 2000 a jedná se o příděl do fondu odměn. Tento fond je použit na jubilejní a životní prémie dle kolektivní smlouvy a je každoročně čerpán pro tyto účely. Neuhrazená ztráta vzniká především v souvislosti s odloženou daní.

5.5 HODNOCENÍ RENTABILITY PODNIKU

Hospodaření podniku vyjádřené poměrovými ukazateli charakterizují údaje tabulka 11.

Tab.: 11 Rentabilita podniku (v %)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Rentabilita vlastního kapitálu (na základě čistého zisku)	0,62	-5,59	1,61	1,35	1,18
Rentabilita celkového kapitálu (na základě zisku před zdaněním)	0,69	0,11	1,27	0,62	0,43
Rentabilita celkového kapitálu (na základě čistého zisku)	0,23	-2,51	0,72	0,70	0,63
Rentabilita výnosů (na základě zisku před zdaněním)	4,93	0,40	7,15	3,02	2,35
Rentabilita výnosů (na základě čistého zisku)	1,65	-9,63	4,05	3,39	3,40
Rentabilita nákladů (na základě zisku před zdaněním)	5,19	0,41	7,70	3,11	2,40
Rentabilita nákladů (na základě čistého zisku)	1,74	-9,67	4,37	3,50	3,48
Nákladovost (poměr celkových nákladů k výnosům)	95,07	99,60	92,85	96,98	97,65

V roce 2001 vykazuje rentabilita (počítaná na základě čistého zisku) záporné hodnoty, a to z toho důvodu, že v tomto roce byl podnik ve ztrátě.

Rentabilita vlastního kapitálu vyjadřuje celkovou výnosnost vlastních zdrojů. Při porovnání roku 2004 s rokem 2000 sice vzrostla z 0,62 % na 1,18 %, ale od roku 2002 vykazuje klesající trend.

Rentabilita celkového kapitálu vyjadřuje výnosnost veškerého kapitálu působícího v podniku. Nejúspěšnějším rokem byl rok 2002, a to jak při výpočtu této rentability ze zisku před zdaněním, tak i z čistého zisku. V následujících letech tato rentabilita klesá a tím se i celková efektivnost podniku snižuje. Tento vývoj hodnotíme jako negativní, protože se snižuje využití kapitálu.

Rentabilita výnosů i nákladů je stejně jako rentabilita celkového kapitálu vyjádřena nejprve ze zisku před zdaněním, a dále pak z čistého zisku. Hodnoty rentability získány na základě zisku před zdaněním jsou samozřejmě vyšší, a to z důvodů, že se zde nezachycuje efekt zdanění. Pokud jde o rentabilitu výnosů získanou na základě čistého zisku, její úroveň nelze považovat za optimální. Od roku 2002 dochází k jejímu snížení, což znamená, že podnik na 1 Kč výnosů vyprodukuje stále menší hodnotu čistého zisku. Vývoj rentability nákladů je analogický vývoji rentability výnosů. Příčinou poklesu je růst nákladů, který nebyl vykompenzován odpovídajícím růstem zisku.

Ukazatel nákladovosti je doplňujícím ukazatelem k rentabilitě nákladů. Nákladovost vyjadřuje, kolik procent výnosů představují náklady na jejich dosažení. Během sledovaných let vykazuje rostoucí trend, který je považován za negativní. V roce 2001 dosahuje nejvyšší hodnoty, kdy se náklady podílely na výnosech 99,6 %. Příznivější je hodnota roku 2002, kdy na dosažení výnosů potřebujeme pouze 92,85 % nákladů, což ale také nelze hodnotit jako pozitivní.

6. ZHODNOCENÍ DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ

Tvorba výsledku hospodaření je ovlivňována vývojem jednotlivých druhů výnosů a nákladů. Výnosy podniku klesaly rychlejším tempem než náklady, a tím klesal i výsledek hospodaření.

Vývoj výsledku hospodaření ve sledovaném podniku během let 2000 až 2004 vykazuje klesající trend, což nelze považovat za pozitivní. Během sledovaného období došlo k poklesu výsledku hospodaření před zdaněním o 62,18 %. Výsledek hospodaření po zdanění sice vzrostl o 63,35 % v porovnání s výchozím rokem, ale od roku 2002 postupně klesá.

Výsledek hospodaření před zdaněním i po zdanění měl příznivou úroveň v roce 2002, kdy došlo k jeho výraznému zvýšení. Rozhodující vliv na výsledek hospodaření podniku v tomto roce měly výsledky mimořádné činnosti, kdy mimořádné výnosy byly mnohonásobně vyšší než mimořádné náklady.

Výsledku hospodaření jako celku pozitivně přispíval finanční výsledek hospodaření (s výjimkou roku 2003, kdy byl záporný), i přesto, že finanční náklady a výnosy se nepodílejí tak velkou měrou na celkovém objemu nákladů a výnosů. Zpočátku sledovaného období měly největší podíl na finančních výnosech výnosové úroky. Během následujících let začaly hodnoty těchto úroků klesat. V druhé polovině sledovaného období zaznamenaly pozitivní růst výnosy z dlouhodobého finančního majetku, což vykompenzovalo pokles výnosových úroků.

Výsledek hospodaření provozní činnosti má oproti finanční činnosti větší výkyvy, s výjimkou roku 2000 a 2003 byl dokonce ztrátový.

Vzhledem k tomu, že jde o společnost, jejímž předmětem podnikání je zejména zabezpečování správy domovního a bytového fondu, tedy poskytování služeb, největší podíl na provozních výnosech mají tržby za poskytnuté služby, které během let poklesly pouze o 9,21 %. Další významnou položkou působící na provozní výsledek hospodaření jsou ostatní provozní výnosy. Jejich úroveň se za sledovaná léta snížila z přibližně 4,5 mil. Kč na 679 tis. Kč, což je pokles o 85,07 %. Tento pokles významně působil na celkové provozní výnosy.

Nejvýznamnější položkou provozních nákladů, která ovlivňuje jejich celkovou výši, jsou osobní náklady. Za sledované období se jejich podíl na provozních nákladech zvýšil z 55 % na 66,35 %. S osobními náklady souvisí odměny členům orgánů podniku, mzdové náklady, náklady sociálního zabezpečení a zdravotní pojištění, které se podle nich vyvíjejí. Další významnou položkou provozních nákladů jsou služby. Na celkových provozních nákladech se

nejvíce podílejí v roce 2003, kdy činily 7 366 tis. Kč, což je ve srovnání s výchozím rokem zvýšení o 46,18 %. V následujícím roku došlo opět ke snížení. Třetí nejvýznamnější položkou provozních nákladů jsou odpisy dlouhodobého majetku. Jejich zastoupení se pohybovalo v rozmezí od 5,7 do téměř 13 %.

Pro posouzení výsledku hospodaření byly použity poměrové ukazatele, a to ukazatele rentability. Rentabilita je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje, dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu. Je formou vyjádření míry zisku, která v tržní ekonomice slouží jako hlavní kritérium pro alokaci kapitálu. Rentabilita byla počítána na základě výsledku hospodaření před zdaněním i čistého zisku. Rentabilita vlastního kapitálu při porovnání roku 2004 s rokem 2000 sice vzrostla z 0,62 % na 1,18 %, ale od roku 2002 vykazuje klesající trend. Nejúspěšnějším rokem rentability celkového kapitálu byl rok 2002, a to jak při vyjadřování této rentability ze zisku před zdaněním, tak i z čistého zisku. V následujících letech tato rentabilita klesá a tím se i celková efektivnost podniku snižuje. Tento vývoj hodnotíme jako negativní, protože se snižuje využití kapitálu. Rentability výnosů a nákladů po výrazném zlepšení v roce 2002, zaznamenaly v následujících letech pokles.

Na základě provedené analýzy bylo zjištěno, že podnik postupem času dosahuje stále menšího zisku, což ale nelze hodnotit jako negativní jev, protože úmyslem zakladatele nebylo docílit z této činnosti podnikatelského zisku, ale pouze svými výnosy pokrýt náklady hospodaření.

Záměrem města České Budějovice bylo zřídit společnost, která by spravovala jeho majetek a hospodařila s ním. Jako jediný společník společnosti s ručením omezeným Správa domů, má právo na 100 % čistého zisku určeného k rozdělení a stejně tak uhradit případnou vzniklou ztrátu. Zakladatel má povinnost přispívat dle svých možností a schopností k prosperitě podniku.

V současné době, vzhledem k pokračující privatizaci bytového fondu, kdy se podstatně snížil počet bytů v majetku města, se společnost snaží zvyšovat produktivitu a hospodárnost tím, že se zabývá také správou majetku dalších cizích vlastníků.

7. ZÁVĚR

Analýza tvorby a užití výsledku hospodaření je důležitou činností většiny podniků. Podniky musí soustavně sledovat souhrnné výsledky z rozvahy a výkazu zisku a ztráty, ale také musí provádět i podrobnější rozbor výnosů, nákladů i výsledku hospodaření. Analýza jednotlivých faktorů, které působí na tvorbu výsledku hospodaření, může podniku pomoci odhalit jeho silné i slabé stránky hospodaření.

Tato analýza je podkladem pro rozhodování o budoucím vývoji podniku, neboť na jejím základě může pozitivně ovlivňovat své náklady i výnosy, a tím dosahovat stále lepších výsledků, tedy vytvářet dostatečný zisk. Zisk je velice důležitý pro zajištění dalšího rozvoje firmy a může pomoci podniku udržet si svou pozici na konkurenčním trhu nebo ji i zlepšovat.

PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

1. Doležal, J., Fireš, B., Míková, M.: Finanční účetnictví. Grada, Praha 1992.
2. Fibírová, J.: Nákladové účetnictví (Manažerské účetnictví I.). VŠE, Praha 2001.
3. Grünwald, R., Holečková, J.: Finanční analýza a plánování podniku. VŠE, Praha 2004.
4. Holeček, J., Kleisner, V.: Rukověť finančního a vnitropodnikového účetnictví. Fortuna, Praha 1994.
5. Kovanicová, D.: Abeceda účetních znalostí pro každého. Polygon, Praha 1999.
6. Kovanicová, D., Kovanic, P.: Poklady skryté v účetnictví. Díl I. Jak porozumět účetním výkazům. Polygon, Praha 1995.
7. Král, B., Holínská, E., Misterková, J., Pospíšilová, M.: Nákladové účetnictví. VŠE, Praha 1998.
8. Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb.
9. Sedláček, J.: Účetní data v rukou manažera. Computer presses, Brno 1999.
10. Synek, M. a kol.: Podniková ekonomika. C. H. Beck, Praha 2002.
11. Synek, M. a kol.: Manažerská ekonomika. Grada, Praha 2003.
12. Valach, J. a kol.: Finanční řízení podniku. Ekopress, Praha 1999.
13. Valach, J.: Investiční rozhodování a dlouhodobé financování. Ekopress, Praha 2001.
14. Vysušil, J.: Finance v centru pozornosti. Profess, Praha 1995.
15. Vyhláška č. 500/2002 Sb.

ČESKÁ UNIVERZITA
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
ústřední knihovna
Studentská 13
250 05 Česká Budeňovice